

# Kůrovcová kalamita v Národním parku Šumava a její dopady na přírodní a životní prostředí

(odborné vyjádření k současnému stavu)

## Úvod

Po roce 2007, kdy nebyla zpracována veškerá kůrovcová kalamita a bylo ponecháno nejméně 140.000,- m<sup>3</sup> dřevní hmoty k samovolnému vývoji včetně bezzásahových území na ploše 21 % rozlohy NP (přibližně 11.500 ha), došlo k nebývalé gradaci kůrovců a jejich rozšíření na další území. Tento stav v roce 2009 lze hodnotit jako **ekologickou katastrofu**.

V **zákoně č. 285/1995 Sb., o lesích** v úvodním § 1 se uvádí, že účelem lesního zákona je stanovit předpoklady pro **zachování lesa jako národního bohatství, tvořícího nenahraditelnou složku životního prostředí**, pro plnění všech jeho funkcí a pro podporu trvale udržitelného hospodaření v něm. Funkce lesa jsou přínosy podmíněné existencí lesa, které se člení na produkční a mimoprodukční (shodné s pojmem společenské) funkce lesa (§ 2 citovaného zákona).

**Lesy jsou základem života na Zemi. Budeme-li trvale udržovat lesy, udržíme trvalý život.**

„Lesy poskytují mnoho užitku: zajišťují surovinu pro obnovitelné a životnímu prostředí neškodící produkty a hrají důležitou roli v globální biologické diverzitě i v koloběhu uhlíku. Svými účinky jsou zcela nepostradatelné pro životní prostředí i zajišťování ochranných, sociálních a rekreačních funkcí, zvláště vzhledem ke stále více se urbanizující společnosti“ (Deklarace “Evropské lesy – společný prospěch, sdílení odpovědnosti“, stručný výtah – Prof. Ing. Ilja Vyskot).

## Nařízení vlády č. 163 ze dne 20. března 1991

Nařízením vlády č. 163 ze dne 20. března 1991 byl zřízen Národní park Šumava a zároveň byly stanoveny podmínky jeho ochrany. Vláda ve svém nařízení stanovila, že **posláním národního parku je uchování a zlepšení jeho přírodního prostředí a mj. i zachování typického vzhledu krajiny**.

V **důvodové zprávě** k nařízení vlády č. 163/1991 Sb., ze dne 20. března 1991 (podklady k důvodové zprávě zpracovali Ing. Matas, Ing. Polák a Ing. Simon), je mj. uvedeno, že **území Šumavy patří k nejzachovalejším částem krajiny nejen v České republice, ale i ve střední Evropě. Šumava je tvořena relativně zdravými lesními porosty a spolu s Bavorským lesem vytváří nejrozsáhlejší středoevropský komplex, na Šumavě se nacházejí pestřejší a stabilnější ekosystémy**

a přírodně významnější, než na straně bavorské.

Zřízením Národního parku Šumava a stanovením jeho ochranných podmínek mělo dojít jen v malé míře a s dostatečným časovým odstupem k omezení lesnických zájmů a to v souladu s dlouhodobými zájmy ochrany přírody na Šumavě.

**Lesnictví bylo v důvodové zprávě popsáno jako nejvýznamnější plošná aktivita na území národního parku se zřetelem na jeho zvláštní poslání, což bylo rozuměno jako zlepšení společenských funkcí lesa, tj. funkcí lesa jako složky životního prostředí.**

## Ochrana Šumavské přírody

Lesy byly před zřízením Národního parku Šumava (dále jen NP) lesnicky obhospodařovány, byly relativně zdravé a byly součástí nejrozsáhlejšího středoevropského lesního komplexu (Zelené plíce Evropy). Součástí lesů byla chráněná území (Trojmezna, Prameny Vltavy a další), kde se nacházely nesmírně cenné lesní ekosystémy (lesní porosty ve věku 200 až 400 let), které byly tehdejšími vlastníky, generacemi lesníků a státem chráněny.

**Ochrana Šumavské přírody má dlouholetou tradici**, kdy např. v roce 1858 byl vyčleněn Boubínský prales z hospodářské činnosti, od roku 1911 je chráněno Černé a Čertovo jezero.

V roce 1933 byly vyhlášeny státní přírodní rezervace např. Trojmezna hora, Rokytecká slat', Jezerní slat' a další. V roce 1950 došlo vyhláškou Ministerstva školství, věd a umění č. 85 ze dne 9. ledna 1950 k obnovení a rozšíření přírodní rezervace Trojmezna hora. **Těžba dřeva byla fakticky omezena na zabránění nebezpečí možného rozšíření hmyzích kalamit. Mj. je zde uvedeno, že tento závazek platí i pro každého dalšího nástupce v držbě.** V šedesátých letech došlo k vyhlášení Chráněné krajinné oblasti Šumava a na konci sedmdesátých let byla ve stejných hranicích vyhlášena Chráněná oblast přirozené akumulace vod Šumava.

**Zásluhou mnoha generací lesníků převzal v roce 1991 NP zdravé lesy a nesmírně cenné lesní ekosystémy, které byly do té doby již právními předpisy chráněny.**

**Zřízením NP v roce 1991 mělo dojít k zachování lesnických zájmů a to v souladu s dlouhodobými zájmy ochrany přírody na Šumavě a zachování nebo zlepšení přírodního prostředí a předání zdravých lesů následujícím generacím.** Záměrem zřízení NP bylo mj. navázat na zkušenosti předcházejících generací včetně poučení z minulých kůrovcových kalamit (v letech 1870 až 1878 a let následných) a využít nejnovějších poznatků v ochraně lesa.

Přírodní procesy byly zachovány nejen ve výše uvedených rezervacích až do vyhlášení NP. Existence staletých lesních porostů prokazovala, že případné zásahy proti hmyzím škůdcům neměly na tyto lesní porosty žádný negativní vliv, naopak tím došlo k jejich zachování. Stejně tak nedocházelo opatřeními proti hmyzím škůdcům k žádnému negativnímu vlivu na přírodní procesy daného území.

## Přírodní prostředí

Přírodní prostředí zobrazuje 9 podkategorií a to je Biosféra, Fyzikální pole, Klima, Lesy, Ovzduší, Půda a horninové prostředí, Pojmy prostředí, Povrchové a podzemní vody a Země. Prostředí se skládá ze všech faktorů a jevů vně organismu, které na tento organismus působí (jde o faktory fyzikální, chemické, nebo biotické – jiné organismy).

## Lesy

Negativní dopady na lesní porosty (v důsledku nastupujících kůrovcových kalamit) byly zjišťovány v krátké době po zřízení NP Šumava, kdy došlo k vyhlášení bezzásahových zón. Na počátku roku 1993 reagoval tehdejší ministr životního prostředí Ing. Benda na podnět pracovníků ochrany lesa České inspekce životního prostředí (dále jen ČIŽP) ve věci hrozící kůrovcové kalamity zřízením kalamitního štábu. Již v té době nechtěl pan ministr podcenit negativní dopady kůrovcové kalamity na přírodní a životní prostředí v NP. Pracovníci ochrany lesy ČIŽP byli v roce 1993 členy kalamitního štábu a fakticky rozhodovali o prioritách zpracování kalamity. Na základě rozhodnutí kalamitního štábu bylo jen v prvních zónách vytěženo více než 19.000,- m<sup>3</sup> kůrovcového dříví. Tímto opatřením došlo k likvidaci veškerého kůrovcového dříví v NP Šumava.

Pro zajímavost uvádím, že před zřízením NP Šumava bylo za celý rok 1990 zpracováno pouze 6.453,- m<sup>3</sup> kůrovcového dříví na celém území NP, tj. 0,1 m<sup>3</sup> kůrovcového dříví na 1 ha. Tehdejší organizace, které na tomto území lesnický hospodařily, předaly nově vzniklému NP lesy, ve kterých nebylo potřeba provádět jakákoliv zvýšená opatření proti kůrovcům, stačilo pouze dodržovat osvědčená pravidla v ochraně lesa.

Bez ohledu na negativní vyjádření lesnické odborné veřejnosti, nesouhlasu některých politiků, včetně pana prezidenta, velké části veřejnosti a drtivé většiny šumavských obyvatel, docházelo k postupnému rozšiřování bezzásahových území, až na současných cca 21 % rozlohy NP.

Ponechání 140.000,- m<sup>3</sup> dřevní hmoty (dle odborníků se jednalo o více než 200.000,- m<sup>3</sup>) nezpracované větrné kalamity po orkánu Kyrill v roce 2007 samovolnému vývoji nastartovalo spolu s bezzásahovým režimem v NP **nebývalou gradací kůrovce a zároveň gradací škod na přírodním a životním prostředí** (osobně jsem na tato rizika v roce 2007 a v následném roce upozorňoval vedení ČIŽP, vedoucí pracovníci ČIŽP na podněty a stížnosti nereagovali). V současné době můžeme tento stav nazvat **ekologickou katastrofou**, kdy budoucí generace se budou muset vypořádávat s jejími následky. V tomto případě není příčinou sama příroda, ale rozhodnutí konkrétních odpovědných pracovníků, včetně nečinnosti dozorových orgánů.

Z veřejných zdrojů lze zjistit, že od počátku zřízení NP v roce 1991 do konce roku 2008 bylo vytěženo 1.008.473,- m<sup>3</sup> kůrovcového dříví a zároveň docházelo k dalšímu odumírání lesních porostů na ploše 3.000,- až 5.000,- ha. Při průměrné zásobě 350,- m<sup>3</sup> na 1 ha můžeme konstatovat, že do konce roku 2008 došlo k odumření lesa na ploše cca 4.000,- ha, což představuje 1.050.000 až 1.750.000 m<sup>3</sup> dřevní hmoty (přesné údaje nejsou veřejně dostupné). Toto množství bylo ponecháno v lesních porostech k samovolnému rozpadu. Vytěžením 1.008.473,- m<sup>3</sup> kůrovcové hmoty vznikly holiny (v případě, že neexistovala přirozená obnova) o

výměře přibližně až 3.000 ha.

V samotném roce 2008 byla evidována kůrovcová těžba ve výši 119.603,- m3 a nejméně stejný objem dřevní hmoty odumřel. Jedná se o plochu o výměře cca 680 ha holin (v případě, že neexistovala přirozená obnova) a odumřelého lesa (popř. stromové etáže), což představuje necelých 250.000,- m3 dřevní hmoty.

**Ještě v polovině roku 2009 uváděl NP (stejně tak vedení MŽP), že dojde ke stejnému rozsahu kůrovcových těžeb (119.603 m3) a odumření lesních porostů jako v roce 2008. NP uveřejnil, že k 31. 7. 2009 je zpracováno kůrovcové dříví v množství 51.790,- m3, k 31. 8. 2009 ve výši 139.210,- m3 a do konce roku 2009 je to již 297.960 m3. Pouze toto množství představuje od 1. 1. 2009 do konce roku 2009 dalších 851,- ha holin, popř. vytěžených lesních porostů, kde se již nachází přirozená obnova.**

**Lze předpokládat, s ohledem na současný stav, že rozsah odumřelých ploch se zvýšil na konci roku 2009 na 5.000 – 6.000 ha, což nemá v historii NP, ale i v předcházejících letech obdobu. Je nezbytné uvést, že část (minimálně 60.000 m3, odhady jiných odborníků uvádějí daleko vyšší čísla) vytěženého kůrovcového dříví byla v roce 2009 opožděně zpracována. Tuto skutečnost uvedla expertní skupina Ing. J. Vovesného.**

Rozsáhlá bezzásahová území a velký rozsah nezpracované větrné kalamity v NP mají zejména v posledních letech negativní dopady na lesy sousedních vlastníků (§ 32 odst. 6 lesního zákona), což prokazují jejich výrazně vyšší těžby kůrovcového dříví. Tato skutečnost zvyšuje rozsah poškození přírodního a životního prostředí a má i negativní ekonomický dopad (ekonomická ztráta při prodeji 1m<sup>3</sup> kůrovcového dříví se pohybuje v rozsahu 300 až 500 Kč).

Vedení NP ve svých prohlášeních ujišťuje veřejnost, že se fakticky nic neděje, že dochází k obnově lesních porostů a nejednomu politikovi ukazuje části území, kde se vyskytuje přirozená obnova lesa (prohašuje, že se jedná o moderní lesnictví). Pracovníci NP již neuvádějí, že tato přirozená obnova lesa v jednotlivých lesních porostech vznikla před odumřením lesních porostů (popř. před zahájením kůrovcových těžeb), anebo tyto plochy byly do roku 2004 uměle zalesněny. **V mrtvém lese fakticky nemůže vzniknout žádná přirozená obnova.**

Přirozená obnova lesa vždy byla a je jedním z hlavních způsobů využívaným při obnově lesa, což je běžné i v hospodářských lesích. V lesích NP se však nacházejí stovky ha holin, které na rozdíl od ostatních lesů, na základě rozhodnutím MŽP nejsou v zákonné (dvouleté) lhůtě zalesněny.

Na rozsáhlých plochách monokulturního smrkového lesa, s tak rychlým rozpadem v důsledku žíru kůrovců, s jakým se v NP setkáváme, nemůže vzniknout významná přirozená obnova. **Fakticky je přerušena na těchto lokalitách přirozená obnova lesa a jsou likvidovány dvouetážové lesní porosty na dlouhá desetiletí.**

**Rozhodnutím MŽP ze dne 30. 1. 2008** byla NP udělena výjimka ze zalesňovací povinnosti a to ve prospěch účelového hospodaření v lesích (odborně a právně nezdůvodněno). Dle tohoto rozhodnutí se **lhůta pro zalesnění holin prodlužuje až na 30 let.** V odůvodnění je uvedeno, že je to v souladu se záměry péče o lesní ekosystémy dle zonace a vývojových fází lesa, uvedených v platném „Plánu péče o NP“. Toto rozhodnutí se snaží **legalizovat zhoršení stavu**

**přírodního prostředí v NP.**

**Dle mého názoru nelze rozhodnutím MŽP měnit podmínky uvedené v nařízení vlády č. 163/1991 Sb., ze dne 20. března 1991. Zalesňovací povinnost je tak přenesena na další generace. Je otázkou, zda bude po 30 ti letech reálné všechny holiny vůbec ještě zalesnit.**

ČIŽP na svých webových stránkách zveřejnila rozhodnutí, dle kterého je vlastníkově hospodářského lesa uložena pokuta ve výši 200.000,- Kč za ohrožení životního prostředí ve věci nezalesnění holin na ploše 6,38 ha v zákonné lhůtě dvou let. V odůvodnění je mj. uvedeno: „**na velké nezalesněné ploše dochází k degradaci stanoviště v důsledku nadměrného působení extrémních teplot, rozrůstá se zde agresivní buřeň, která zhoršuje podmínky pro obnovu lesa a je zde výrazně omezeno plnění veřejně prospěšných funkcí lesa**“.

**Samo MŽP na počátku měsíce září roku 2009 uvedlo v mediích, že v NP je více než 800 ha starých nezalesněných holin. V tomto případě se jedná o porušení zákonné povinnosti, ale také o degradaci stanoviště, zhoršení podmínek pro obnovu lesa a o výrazné omezení plnění mimoprodukčních (společenských) funkcí lesa. Opět je třeba si položit otázku, proč ČIŽP nepostupuje stejně, jako vůči vlastníkům hospodářských lesů.**

ČIŽP postupuje obdobně při zjištění včas nezpracovaného kůrovcového dříví, za zjištěné nedostatky ukládá pokuty zejména vlastníkům lesů hospodářských. Sankce jsou ukládány za ohrožení, popř. poškození životního prostředí v lesích. Ač bylo vedení ČIŽP upozorněno na rizika kůrovcové kalamity a prokazatelně opožděně zpracované kůrovcové dříví v NP Šumava, lze konstatovat, že na podněty a stížnosti fakticky nereaguje. **Např. v roce 2008 nebyla provedena žádná kontrolní akce v jihočeské části NP, tento přístup ČIŽP by byl v minulém období považován za nezákonný.** V tomto případě si musíme klást otázku, zda ČIŽP se při své dozorové činnosti řídí zákonem nebo jinými zájmy. V této věci si opět dovoluji připomenout materiál expertní skupiny vedené panem Ing. J. Vovesným ve věci kůrovcové kalamity v NP Šumava (webové stránky Krajského úřadu Jihočeského kraje). Je asi opravdu pouhou náhodou, že všichni pracovníci ochrany lesa ČIŽP, kteří na dopady bezzásahovosti, popř. i na jiné porušení zákona upozorňovali, museli ze svého pracovního místa v roce 2008 a 2009 nedobrovolně odejít.

**Hospodářské lesy zajišťují produkci dřevní hmoty a zároveň i společenské funkce lesa (funkce lesa jako složku životního prostředí). Dle tvrzení některých „ochránců přírody“ v NP Šumava nejde o „dřevo“, ale jak se můžeme přesvědčit, fakticky jim nejde ani o přírodní a ani o životní prostředí.**

**Žádný právní předpis nezakazoval a nezakazuje v 1. zónách asanovat (zpracovávat) kůrovcové dříví. Pouze v ustanovení § 22 zákona č. 114/1992 Sb., je uvedeno, citace: „ustanovení o zásazích proti škůdcům (zákon o lesích), o případech mimořádných okolností a o případech nepředvídatelných škod, lze použít jen se souhlasem a v rozsahu stanoveném orgánem ochrany přírody“. Toto ustanovení v žádném případě neopravňuje dotčený státní orgán, aby svým nesouhlasem poškozoval přírodní a životní prostředí.**

## Lesní půda, povrchová a podzemní voda

Lesní půda je negativně ovlivňována v bezzásahových územích NP, kde došlo k odumření lesních porostů v důsledku žíru kůrovců a na rozsáhlých holinách po těžbách kůrovcového dříví (zejména tam, kde nebylo dostatečné množství přirozené obnovy) jsou vlivem vysoušení a oslunění prokázány výrazné ztráty humusu a živin z lesních půd. Dochází k mineralizaci nadložního humusu, jeho rozpadu a rozpadu mechových porostů a ke změně teplotního režimu krajiny. Nadložní humus je důležitý nejen pro přímé zadržení vody, ale zároveň zlepšuje vsak do půdy a odtokové poměry. Vznikem holin (obdobně odumřelého lesa) na velkých plochách dochází ke změně vodního a teplotního režimu krajiny.

Negativní vliv změn lesních ekosystémů na hydrologický režim v NP Šumava byl prokázán již vědeckým pozorováním z let 1998-1999, popř. 2004. Bylo zjištěno, že vyrovnanost odtokových poměrů, nejnižší kulminační průtoky byly dosahovány ve zdravém lese, ve kterém byly naměřeny nejmenší rozdíly mezi maximálními a minimálními průtoky v porovnání se suchým stojícím lesem a holinou.

**Celé území NP Šumava je zahrnuto do Chráněné oblasti přirozené akumulace vod (CHOPAV) a fakticky odpovídá hranicím CHKO Šumava (nařízením vlády č. 40/1978 Sb.) podle zákona o vodách. V CHOPAV mají být uplatňována ochranná opatření, jejichž cílem je zabránit snižování vodního potenciálu území, nepříznivým změnám jakosti vod a takovým zásahům do přírodních poměrů, které by mohly negativně ovlivnit vodohospodářskou funkci území (přirozená retenční schopnost a možný zdroj pitné vody).**

Rozsáhlé plochy odumřelých lesů a holin po kůrovcových těžbách mají negativní dopad na odtokový režim vodních toků. V období extrémních srážek, popř. jarního tání sněhu se zvyšuje riziko z následných škod z ničivých povodní. V případě, že nastanou suchá období, je reálným předpokladem, že bude nedostatek vody, který postihne rozsáhlá území. Je otázka, zda v této věci nedochází k obecnému ohrožení.

**Zachování zdravých lesů sniží dopady případných extrémních srážek a následných škod v důsledku povodní, celé území NP Šumava je zahrnuto do Chráněné oblasti přirozené akumulace vod. Je otázka, proč tento společenský význam lesů není základní prioritou zejména samotného MŽP a to nejen v NP.**

**Dovolím si opakovaně uvést ustanovení § 1 zákona č. 285/1995 Sb., o lesích, kde je uvedeno, že účelem lesního zákona je stanovit předpoklady pro zachování lesa jako národního bohatství, tvořícího nenahraditelnou složku životního prostředí, pro plnění všech jeho funkcí a pro podporu trvale udržitelného hospodaření v něm.**

## Klima

Klima je významně ovlivňováno odumíráním lesů a vnikem holin na rozsáhlých územích. Tím dochází ke snižování produkce kyslíku a možnosti vázat uhlík v dřevní hmotě (popřípadě ve stromové biomase). Živé stromy ve vegetačním období dokáží odnímat CO<sub>2</sub> z atmosféry a při

procesu fotosyntézy dochází k vytváření biomasy (vázaní uhlíku ve stromové biomase a jeho akumulaci) a uvolňování kyslíku zpět do ovzduší.

**Do roku 2008 na ploše 6. 880 ha odumřelého lesa a holin (plochách po kůrovcových těžbách) v NP dochází k roční ztrátě přibližně 24.000,- tun na produkci kyslíku a přírodní prostředí je ochuzeno o možnost vázat přibližně 9.000,- tun uhlíku.** Obnovované lesní porosty (přirozeně či uměle) mají ve svém počátku minimální schopnost vázat uhlík a produkovat kyslík. **Tento deficit bude trvat mnoho desítek let.**

**Na ploše 4.000 ha (odumřelý les) je ponecháno 1.400.000 m<sup>3</sup> k samovolnému rozpadu. Z této rozpadající se stromové biomasy se uvolňuje uhlík a dochází k postupnému uvolňování přibližně 280.000,- tun uhlíku ve formě CO<sub>2</sub> (skleníkového plynu) do ovzduší.**

**Těžba kůrovcového dříví ve výši dosahující skoro 300.000 m<sup>3</sup> dřevní hmoty a rozsáhlé odumřelé lesní porosty v roce 2009 negativní dopady na přírodní a životní prostředí výrazně zvýší.**

Je míněn boj proti oteplování klimatu ze strany MŽP opravdu vážně?

## **Ptačí oblast Šumava**

Nařízením vlády č. 681/2004 byla vymezena Ptačí oblasti Šumava. Cílem ochrany ptačí oblasti je zachování a obnova ekosystémů významných pro následující druhy ptáků - např.: Kulíška nejmenšího (*Glaucidium passrinum*), Sýce rousného (*Aegolius funereus*) a Datlíka tříprstého. Výskyt těchto ptáků je vázán na souvislé staré jehličnaté lesy.

Plochy odumřelých lesních porostů a rozsáhlé kůrovcové holiny mají negativní vliv na stav biotopů výše uvedených druhů ptáků (popř. dalších druhů chráněných nařízením vlády č. 681/2004). Uvedené druhy jsou zařazeny podle vyhlášky č. 395/1992 Sb., mezi zvláště chráněné druhy živočichů. **Poškozením jejich biotopů, tak dochází i k porušování zákona č.114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny.**

## **Vzhled krajiny a krajinný ráz**

V nařízení vlády č. 163 ze dne 20. března 1991 bylo mj. uvedeno, že posláním parku je zachování typického vzhledu krajiny. Rozsáhlé plochy odumřelých lesů a kůrovcové holiny výrazně mění vzhled krajiny a krajinný ráz. Hluboké šumavské hvozdy, které měly být chráněny pro jejich jedinečnost a cennost, nahradily mrtvé lesy, torza jednotlivých souší a velké kůrovcové holiny.

**Je otázkou, proč vláda dosud neprovedla kontrolu plnění svého nařízení z roku 1991, zejména ustanovení, kde je uvedeno, že posláním NP je uchování a zlepšení jeho přírodního prostředí a mj. i zachování typického vzhledu krajiny.** Výše uvedené skutečnosti prokazují, že nařízení není dodržováno, neboť na ploše minimálně 8.000 ha NP (včetně roku 2009) došlo ke zhoršení přírodního prostředí a k výrazné změně vzhledu krajiny a krajinného rázu.

## **Životní prostředí a škody na životním prostředí (na funkcích lesa jako složce životního prostředí)**

Jednou ze základních složek přírodního prostředí je les, který má rozhodující vliv na životní prostředí lidí. Každá rozumná společnost své lesy chrání a má k nim úctu, navazuje na práci předcházejících generací a dělá vše proto, aby lesy jako národní bohatství mohla předat následujícím generacím. Naše společnost má toto **zakotveno v zákoně o lesích, v ustanovení § 1 je uvedeno, že les tvoří nenahraditelnou složku životního prostředí a je národním bohatstvím.**

Dovolím si **ocitovat H. Weidingera (Forstamt der Stadt Wien), který takto popisuje společenský význam lesa:**

**„Lesy jsou skutečným produkčním zázrakem. Zvláštní význam nabývají jejich obecně prospěšné funkce. Lesy to jsou zelené plíce a vynikající regulátor klimatu. Ze vzduchu filtrují prach a škodlivé látky, zpomalují proudění vzduchu a působí na vyrovnávání teploty. Lesy jsou ale také zdrojem čisté, pitné vody, hromadí a čistí velká množství srážek a regulují oběh vody daleko za hranicemi svého ekosystému.“**

K posouzení, zda v důsledku odumření lesních porostů a těžeb kůrovcového dříví došlo ke škodě na životním prostředí, jsem použil pro odhad škod (újmu) na životním prostředí dvě na sobě nezávislé metodiky. Jedna z těchto metodik byla vypracována týmem prof. I. Vyskota na základě finančních grantů MŽP.

Dle uvedených metodik a dalších informací získaných z veřejných zdrojů, lze **odhadnout škodu na životním prostředí ve výši 5 až 8 miliónů Kč na 1 ha.**

**Pouze za rok 2008 lze odhadnout škodu na životním prostředí v NP ve výši 3,4 až 5,4 miliard Kč.**

**Škodu na životním prostředí v NP od roku 1991 do konce roku 2008 lze odhadnout na 34,- až 55,- miliard Kč.**

**Lze přepokládat, že do konce roku 2009 vzrostly škody na životním prostředí (společenských funkcí lesa) v NP o dalších o 7 až 13 miliard Kč.**

V případě získání přesných informací o stavu poškození konkrétních lesních porostů, lze uvedené odhady upřesnit, popř. znaleckým posudkem prokázat.

Na počátku měsíce září roku 2009 jsem fakticky stejný materiál (zejména ve vztahu k informacím publikovaným v polovině roku 2009) zaslal ministru ŽP. Do dnešního dne MŽP nereagovalo (MŽP se již v roce 2008 seznámilo se znaleckým posudkem, který řešil obdobnou problematiku týkající NP Šumava). **ČIŽP** opakovaně obdržela podněty ve věci ohrožení a poškození funkcí lesa jako složky životního prostředí a ve věci zhoršení přírodního prostředí v NP Šumava a opět fakticky **nereaguje.**



## Závěr

V roce 1991 jsem se podílel na zpracování materiálů pro důvodovou zprávu k nařízení vlády o zřízení NP, v dalších letech jsem s kolegy upozorňoval na rizika ohrožení a poškození životního prostředí v NP v důsledku bezzásahovosti. Měl jsem to štěstí, že jsem mohl v roce 1991, popř. v dalších letech opět navštívit Prameny Vltavy, Trojmeznou a další lokality se staletými lesními porosty, které pamatovaly ještě takové osobnosti, jako byli Adalbert Stifter, Karel Klostermann a další. V současné době mohou návštěvníci Pramenů Vltavy a Trojmezné „obdivovat“ pouze mrtvé lesy a torza stromů. Realizací myšlenky bezzásahovosti došlo ve velmi krátké době k odumření 200 až 400 let starých šumavských velikánů na uvedených lokalitách.

**Naši předkové tyto nesmírně cenné lesy dokázali zachovat po staletí, bohužel, úzká skupina lidí svým nekompetentním jednáním rozhodla o jejich zániku.**

Vedení NP i MŽP v posledním období ujišťovalo veřejnost, že kůrovec je pod kontrolou a ve stavu, se kterým se počítalo. Tato tvrzení jsou nepravdivá ve vztahu k současné výši kůrovcových těžeb – důkazem jsou rozsáhlé holiny (plochy vytěženého lesa) a rozsáhlé plochy odumřelého lesa v letošním roce. Výše kůrovcových těžeb a plochy odumřelého lesa jsou prokazatelně skoro až trojnásobné, než odhadovalo vedení NP ještě v polovině roku 2009. Ohrožení a poškození lesů v roce 2010 bude pravděpodobně výrazně vyšší jako v letošním roce, vzhledem k opožděné asanaci kůrovcového dříví.

**NP Šumava obhospodařuje přibližně 48.832 ha lesa (bez lesů měst a obcí), roční přírůst je přibližně na této rozloze 300.000 m<sup>3</sup> dřevní hmoty. Pouze za rok 2009 došlo v lesích, které obhospodařuje NP Šumava k zásahu do podstaty lesa, nenahraditelné složky životního prostředí. Z lesa bylo vytěženo, popř. odumřelo 600.000 m<sup>3</sup> dřevní hmoty (200 % ročního přírůstu zdravého lesa, vzhledem k rozsáhlé ploše odumřelých lesních porostů, bezzásahové území má rozlohu 15.815 ha, je skutečnost významně vyšší), čímž prokazatelně došlo k dalšímu výraznému zhoršení přírodního a životního prostředí.**

Základní zásadou lesníků (zakotvenou v zákoně o lesích) vždy bylo a je zajištění trvalosti a vyrovnanosti všech funkcí lesa, produkční a mimoprodukční – společenské funkce (§ 1 zákona o lesích). V úvodním § 1 zákona o lesích se uvádí, že účelem lesního zákona je stanovit předpoklady pro **zachování lesa jako národního bohatství, tvořícího nenahraditelnou složku životního prostředí**, pro plnění všech jeho funkcí a pro podporu trvale udržitelného hospodaření v něm.

Na úplný závěr si dovoluji uvést, že nedochází pouze ke škodám na přírodním a životním prostředí, ale i k majetkovým škodám, např. v bezzásahových územích (odumřelých lesních porostech) **bylo ponecháno přibližně 2 miliony m<sup>3</sup> dřevní hmoty k samovolnému rozpadu (je možné, že se jedná o výrazně vyšší množství) jedná se o škodu na státním majetku (dřevní hmotě) v hodnotě přibližně 4 miliard Kč. Nezanedbatelné jsou i ztráty při prodeji kůrovcového dříví, kdy v roce 2009 mohly tyto ztráty představovat přibližně 100 až 200 mil. Kč u NP Šumava.**

Zároveň s touto materiální škodou (v době hospodářské krize a nedostatku finančních prostředků na sociální služby a další oblasti veřejného života) např. **dochází a bude docházet k postupnému uvolňování 300.000 až 500.000 tisíc tun uhlíku ve formě CO2 (skleníkového plynu) do ovzduší, což přispívá k oteplování klimatu.** Současně dochází a bude docházet k roční ztrátě přibližně 30.000 až 50.000 tun na produkci kyslíku a přírodní prostředí je ochuzeno o možnost ročně vázat více než 10.000 až 20.000 tun uhlíku stromovou biomasou. **Obdobné negativní dopady lze prokázat na dalších podkategoriích životního prostředí.**

Pouze v roce 2008 obdržel NP Šumava 326 miliónů Kč dotací z veřejných prostředků (informace z veřejných zdrojů) na svoji činnost (za tři roky se jedná o skoro 1 miliardu Kč). V této souvislosti je nezbytné uvést, že lesnické organizace před zřízením NP Šumava vytvářely zisk a zabezpečovaly zaměstnanost místního obyvatelstva.

Je nezbytné si klást otázku, zda nejsou vydávány veřejné finanční prostředky na zhoršování přírodního a životního prostředí.

České Budějovice - rok 2009

Ing. Karel Simon  
Klavíkova 6  
370 04 České Budějovice

Autor článku je lesním inženýrem a soudním znalcem.